MIRCEA HORIA SIMIONESCU. BETWEEN SUBLIMATION AND SIMULACRUM

Monica Andrei (Bako)
PhD Student, UMFST „George Emil Palade", Tîrgu Mureş

Abstract: Mircea Horia Simionescu thus marks the transition from evocation to fictionalization of the ego, the truth being the result of a process of crystallization, decantation, transformation of living in and through language, the author considering that "the reality of writing and invention is stronger than the reality itself". By renouncing the principles of sincerity and spontaneity defining the intimate journal, in favor of "authenticity", the journalist wants to (re) invent himself, through an introspective approach, that no longer depends on the inconsistency of the ordinary everyday. For Mircea Horia Simionescu, the relationship between real life and the "invented" is one of equivalence, so that confessional writing, reflecting one's personal identity, gives the subject the opportunity to always appear as another and to create, in and through writing, a narrative identity, based on the continuous experimentation of otherness.

Keywords: sincerity, spontaneity, confessional writing, narrative identity

Expunerile confesive ale lui Mircea Horia Simionescu referitoare la ispita „auto-invenției", a ficţionalizării eului se întrepătrund cu revelarea unor tehnici ale re-prezentării diaristice, revelîndu-se ca o oglindire a resorturilor şi mecanismelor socio-istorice, care îl provoacă pe individ să-şi confecţioneze „măşti" dezirabile, trădînd în acelaşi timp şi dorința diaristului de a recupera, în şi prin scriitura autobiografică, autenticitatea, adevărul relațiilor interumane şi al existenţei ca atare. De altfel, prozatorul resimte necesitatea de a „submina" fidelitatea autoreflectării diaristice, din nevoia de „compoziție", de „stil", de imperativele estetismului care impun trecerea de la formă la esență, de la individual la general, cartea fiind de fapt „viața ridicată la un anumit grad de generalizare. În viziunea lui Carl Gustav Jung, *persona* este o „realitate secundară, un artificiu"[1], o „construcție de compromis între individ și societate", o „mască" ce oferă indicii despre modul în care individul trebuie să „se prezinte" în societate, ce rol îi revine conform exigențelor psihicului colectiv şi a contextului social. Mircea Horia Simionescu marchează astfel trecerea de la evocare la ficționalizarea eului, adevărul fiind rezultatul unui proces de *cristalizare, de decantare, de transformare* a trăirii în și prin limbaj, autorul considerînd că „realitatea scrisului și a invenției este mai puternică decît realitatea însăși". Renunțînd la principiile sincerității și spontaneității definitorii ale jurnalului intim, în favoarea „autenticității", diaristul vrea să se *(re)inventeze*, prin intermediul unui demers introspectiv, care să nu mai depindă de inconsistența banalului cotidian. Pentru Mircea Horia Simionescu, raportul dintre viața reală și cea „inventată" este unul de echivalență, astfel încît scrierea confesivă, reflectînd identitatea personală, îi oferă subiectului posibilitatea de a se înfățișa mereu ca *altul* și de a-și crea, în și prin scriere, o *identitate narativă*, fundamentată pe experimentarea continuă a alterității: „voiam pur şi simplu să desfac realităţile propriei mele fiinţe în cîte părţi s-or desface, să studiez (sau poate numai să descriu) fiziologia inumanității mele…"

Pe de altă parte, în mod cu totul paradoxal, scrierea poate să preceadă existența: „dacă n-am scris ieri, însemnează că ieri n-am trăit" făcînd să se realizeze materializarea

[1] C. G. Jung, *Dialectique du Moi et de l'inconscient*, Paris, Gallimard, „Folio /Essais", p. 84.

BDD-A30535 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:31 UTC)

„ideii", iar această trecere de la trăire, la concret şi apoi la idee reprezintă, în opinia diaristului, adevăratul scop al literaturii, jurnalul intim fiind modalitatea literară prin intermediul căreia subiectul redescoperă un nou raport, mai profund, mai autentic, mai adevărat, cu sine şi cu lumea. Scriitura este cea care operează o mutaţie a sensurilor existenţei, învestind jurnalul intim cu autonomie estetică şi relevînd semnificaţia etică a fragmentelor de viaţă, printr-o distanţare creatoare, care accede, prin intermediul creaţiei, la un sens totalizant, cu reverberaţii afective de incontestabil interes.

Reflectînd fragmente de existenţă însumînd notaţii zilnice, scrierea diaristică sublimează lumea, potenţîndu-i semnificaţiile, în vreme ce autorul, situîndu-se în centrul mecanismelor creatoare, introduce o coerenţă interioară în eterogenitatea universului, expunînd imaginea unei structuri unitare, a unei sinteze aflate în continuă devenire: „fiecare zi aduce atîtea idei noi, că avem puţini paşi de făcut pînă la o Idee în stare să le lege pe toate într-un nod."

Caracterul fragmentar, parodic şi livresc al textelor autobiografice este în corelaţie strînsă cu raţionalitatea fiinţei umane („omul gîndind prin salturi, sclipiri şi intermitenţe"), dar şi cu o artă a disimulării sociale, căci jurnalul se identifică întru totul cu universul reprezentat, urmînd cu fidelitate meandrele conştiinţei integratoare. Reflectînd lumea reprezentată, textul autobiografic determină forme şi moduri inedite de înţelegere şi de sondare a realităţii, prin recentrarea sinelui în jurul unei Idei care să faciliteze aflarea adevărului despre propria fiinţă. În acest fel, Mircea Horia Simionescu amestecă în ţesătura textuală referinţe textuale, intertextuale şi metatextuale, aflate în consonanţă deplină cu ceea ce scriitorul numeşte „coeziunea dramatică a subiectului". O astfel de mixtură este realizată din convingerea că „scrisul şi arta, în general, sunt încercări de întovărăşire, de alăturare a unor necunoscuţi la demersul, la căutarea sa"[2]. Nevoia de ilustrare a propriilor aserţiuni prin citate intervine atunci cînd „nu ai un răspuns al tău, te ascunzi după clasici şi te explici cu ajutorul lor", autorul transcriind fragmente din operele literare diverse, cu scopul de a asimila misterul „frazei frumoase şi adevărate", referinţele la predecesori şi la propria operă fiind recurente şi redimensionînd creaţia scriitorului tîrgovişteanca metaliteratură, ca scriitură intertextualizantă.[3]

E limpede că această mixtură de evenimente intime, fenomene exterioare şi note de lectură conferă realitate unor opere literare proteice, multiforme, aflate într-o continuă ebuliţie semantică: „Transcrierea notelor de lectură şi ultimele întîmplări (…) mi-au lămurit unde am rămas, în ce ciot m-am priponit. Ţărușul meu, în jurul căruia… Să merg mai departe creînd legături neobişnuite între lucruri, să leg o întîmplare trăită cu una scoasă dintr-o carte, să amestec pînă la neînţeles ideile mele cu cele ale celor trei mii de ani de spuse încremenite în hîrtii şi spuse pur şi simplu, să intercalez însemnări de fiecare zi, chiar de-o banalitate exasperantă, cu scrisori celebre şi cu gîndiri de mult neclintite. Tacit şi madam Gheneraru, Victor Balaban şi Goethe, Victor Tacit şi Wolfgang Balaban (spre ilustrare)."

Prin caracterul său autoreflexiv, discursul literar permite recuperarea originilor scrisului lui Mircea Horia Simionescu şi exprimă vocaţia diaristului pentru sesizarea relaţiilor inedite dintre lucruri, livrescul, ironia, autoironia, textualizarea şi intertextualitatea reprezentînd coordonate stilistice ale jurnalelor scriitorului tîrgovişteanDe altfel membrii Şcolii de la Tîrgovişte şi-au propun de la început să scrie o literatură care să aibă punctul de plecare în spaţiul trăirii, în punctul impresiei directe, astfel încît

[2] Filip-Lucian Iorga, *Mircea Horia Simionescu - viaţa ca o frază*, în *România literară*, nr. 8, 2004.
[3]Gabriela Gheorghişor,*Nemaipomenita „maşinărie" textuală*, apărut în Dilema veche, nr. 742, 10-16 mai 2018.

BDD-A30535 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:31 UTC)

experiența literară a lui Mircea Horia Simionescu „este rezultatul trăirii exclusiv printre fenomene”[4], după cum mărturisea într-un interviu scriitorul.

Prin ficționalizarea eului, diaristul își transpune existența în spațiul scriiturii care transformă această substanță brută, nediferențiată, textul autobiografic transformîndu-se într-un exercițiu de stil, o concretizare experimentală a afectivității și a realului prin intermediul limbajului. Teama diaristului „de a nu putea duce nimic la capăt”[5] este justificată, pentru că jurnalul nu oferă decît cu dificultate maximă calea de acces spre cunoașterea de sine, obligîndu-l pe scriitor să fie conștient de o anume infidelitate față de sine. Pe de altă parte, numeroasele retranscrieri, corecturi, trădează dorința scriitorului de transforma, prin intermediul unei forme „frumoase”, scrierea de sine în narațiune memorabilă, literaturizînd astfel metamorfozele subiectivității.

Cele două jurnale, *Trei oglinzi* și *Febra* poartă în mod diferit amprenta experienței creatoare, cel de al doilea jurnal dovedind un spirit metodic mai riguros, oferind mult mai multe informații documentare obiective, susținute de note, informații și documente ale autorului. Subiectele abordate sunt, de asemenea, mai diverse decât în *Trei oglinzi*, fapt ce se dovedește oarecum firesc, datorită lărgirii sferei de interes.

Desigur, cele două jurnale trebuie percepute în complementaritatea lor, trebuie privite ca un întreg ce poartă amprenta personalității lui Mircea Horia Simionescu. Ca valoare estetică, jurnalul *Febra* este superior, prin viziune, perspectivă, stil și atitudinea auctorială față de evenimentele narate. Imaginea lui Mircea Horia Simionescu, așa cum este ea conturată în *Febra*, este imaginea unui individ mult mai încrezător în forțele proprii, în capacitatea sa de a se realiza ca scriitor.

Dacă o apreciem în funcție de gradul de ficționalitate, proza lui Mircea Horia Simionescu poate fi clasificată în trei categorii: prima e reprezentată de cărțile-dicționar ale tetralogiei *Ingeniosul bine temperat*, o alta e constituită din volumele de proză fantezist-imaginativă, în care scriitorul deconstruiește procedee și norme literare într-un mod original, redimensionînd raportul autor-narator-personaj, în timp ce a treia categorie este reprezentată de proza de aspect autobiografic.

Jurnalul, un gen predilect pentru reprezentanții Școlii de la Tîrgoviște, a fost în mod distinct prelucrat și valorificat de acești scriitori. Gabriela Gheorghișor realizează o diferențiere a tîrgoviștenilor în funcție de modul de raportare la specia jurnalului, observînd că jurnalul lui Radu Petrescu „constituie nu doar un «laborator» de creație sau un instrument euristic, ci alcătuiesc o operă autonomă, valoroasă atît prin excelența stilistică, prin bogăția scriiturii, cît și prin profunzimea și complexitatea ideilor. La polul opus se află Costache Olăreanu, un diarist parcimonios în cadrul grupului, care resimte precaritatea genului și își subordonează jurnalul, *Ucenic la clasici*, unor scopuri extra-«utilitare», altfel spus «prozastice». (Auto)biografismul intră însă firesc în romanele sale, îmbinîndu-se cu parodierea și cu șarjarea convențiilor genului diaristic. Un caz aparte îl reprezintă Tudor Țopa, scriitor afiliat «școlii tîrgoviștene» în perioada studiilor universitare de la București, care face din cele două jurnale ficționalizate, *Punte* și *Încercarea scriitorului*, singura operă. Mircea Horia Simionescu este, ca și Radu Petrescu, un obsedat al practicii diaristice. Jurnalul său, din care s-au publicat pînă acum volumele *Trei oglinzi* și *Febrafile de jurnal (1963-1971)*, ar număra, după propriile mărturisiri, în jur de trei mii de pagini”[6].

O particularitate importantă a prozei lui Mircea Horia Simionescu este valorificarea datelor biografice în operele de ficțiune, după cum proza confesivă are și numeroase modelări

[4] Marius Chivu, „Sînt contestatarul lucrurilor pe care nu mi le explic” – interviu cu Mircea Horia Simionescu, în *Dilema veche*, nr. 742, 10-16 mai 2018, URL: http://dilemaveche.ro, consultat la 16.05.2018.
[5] *Ibid.*, p. 67.
[6] Gabriela Gheorghișor, *Mircea Horia Simionescu. Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii*, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2011, pp. 144-145.

BDD-A30535 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:31 UTC)

şi remodelări din spaţiul ficţionalului. Jurnalele nu reprezintă notaţii nesemnificative, sterile, lipsite de emoție sau culoare, a întîmplărilor trăite, ci un spaţiu al dialogului dintre viaţă şi literatură, în care fapte de viață se împletesc cu elemente fictive, imaginare, valorificate pentru a capta mai mult interesul cititorilor. Demnă de interes e problematica sincerității autorului, aceasta nefiind o carenţă însă în cazul unei proze autobiografice, ce mizează pe literaturitate, nu pe confesiunea strictă. Punctul de convergenţă între trecut şi prezent poate fi considerat textul autobiografic, în care imaginația, ca şi subiectivitatea deţin o importanţă considerabilă, astfel încît Mircea Horia Simionescu subliniază o astfel de corelaţie şi convergenţă integratoare, reliefînd şi importanţa emoţiei empatice în discursul bazat pe confesiune: „Părerea mea este că memoriile înfăţişează o realitate mult mai ficţională, mult mai incredibilă decît realitatea fotografică, decît realitatea cinematografică. Pentru că acolo intervine și o anume selecție pe care o face viața. În primul rînd, memoria autorului, a celui care a trăit-o. Uneori chiar anecdotica este interesantă! Nu, literatura nonfictivă nu este secundară deloc. Dimpotrivă, aș zice că este prima, este materia genuină. Este literatură pură”[7].

Scriitorul remarcă, de altfel, dificultatea unei respectări cu fidelitate a succesiunii evenimentelor, scriitorul mărturisind chiar tentaţia disimulării, a inserţiei în cadrul textului a unor elemente parazitare, pentru a stimula formarea unor notaţii cît mai apte să redea relieful realităţii: „La trei pagini zece paraziți. A înainta însemnează a falsifica (eu, sinceritatea întruchipată!) și a mă preda la capăt drept altul. Acum știu: să las liniile să se aşeze, să devină – cum spune domnul Cernescu de Naturale – conglomerat. Voiam să fiu marmură, iată-mă conglomerat. Starea de impuritate, imbecila ...”[8].

În procesul de creaţie un rol important îl deţin memoria, starea de spirit fantezia, dar şi necesitatea regăsirii esenţialului. Mircea Horia Simionescu formulează ideea conform căreia ispita de a te înfăţişa drept un altul, de a configura o variantă fictivă superioară originalului, sau atenția acordată structurării materiei epice provoacă o distanţare între biografie și scriitură.

Criticul literar Mihai Zamfir explică această deviere de la adevărul faptelor la autenticitatea textualizării: „Omul nocturn este cel care relatează întîmplările prin care trece fratele său diurn – și le deformează în mod corespunzător, surprinzîndu-le cu totul alt spirit și atribuindu-le o semnificație pe care n-o aveau. Operația de atribuire, evident absentă în proiectul inițial, sfîrșește prin a «falsifica» intenţia primordială şi prin a transforma jurnalul în *noctal*, adică în literatură, în pagină ce adoptă fără să vrea regimul fictiv”[9]. Procesul de creaţie a prozei autobiografice a suferit mutaţii de percepţie de-a lungul timpului, jurnalul nemafiind o colecţie de detalii, gesturi, figuri şi întîmplări, ci dobîndind un caracter de ficţionalitate, ce se datorează nevoii de a capta interesul cititorilor. În cazul lui Mircea Horia Simionescu literatura de ficţiune comportă numeroase detalii biografice, după cum şi jurnalele iau în răspăr „convenţiile genului şi augmentează înclinaţia spre ficţionalizare a mărturisirilor”[10], această tentaţie a ficţionalizării fiind prezentă în primul jurnal al lui Mircea Horia Simionescu, *Trei oglinzi*[11].

Mircea Horia Simionescu explică echilibrul instabil între aventurile eului şi funcţia de supapă a imaginarului, scriitorul propunîndu-şi să redea, cu fidelitate şi veridicitate, experienţe, scene, întîmplări: „Caut să nu mint, să nu povestesc ce nu am văzut, încerc

[7] *În căutarea tatălui pierdut*, interviu realizat de maiorul Dan Ghiju cu scriitorul Mircea Horia Simionescu. www.presamil.ro.
[8] Mircea Horia Simionescu, *Trei oglizi*, Editura Cartea Românească, București, 1987, p. 8.
[9] Mihai Zamfir, *Cealaltă față a prozei*, ediția a II-a, Editura Cartea Românească, București, 2006, p. 188.
[10] Gabriela Gheorghișor, *Mircea Horia Simionescu. Dezvrăjirea și fetișizarea literaturii*, Editura Muzeul Literaturii Române, București, 2011, p. 148.
[11] Mircea Horia Simionescu, *Trei oglinzi*, Editura Cartea Românească, București, 1987.

BDD-A30535 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:31 UTC)

(Dumnezeu să mă ajute) să mă plasez între lucruri şi oameni cît se poate de corect”[12]. „Scaieții” sau „paraziții” sunt stimulii sau germenii imaginației sau ai stării afective dintr-un moment dat, prin care realitatea este idealizată, primeşte noi conotaţii şi reverberaţii stilistice şi afective. Prezența acestor paraziți ai imaginarului, ai ficţionalităţii în paginile cărții au ca conduc la un joc cu măști, la o disimulare şi reficţionalizare controlată sau incontrolabilă, ce poate fi sugerată prin intermediul metaforei celor „trei oglinzi”: „Avem în casă trei oglinzi. Mă cercetez îndeaproape. Trăsăturile și părțile sunt la fel în toate trei, dar persoana alta în luciul fiecăreia. Sunt foarte neîncrezător că o a patra mă va arăta corect. Sau să-mi arate unde e eroarea , s-o știu și eu, care port o oarecare răspundere pentru starea mea de-acum și din clipa ce urmează”[13].

Scris în 1946, reluat după trei decenii[14], volumul *Trei oglinzi* cuprinde numeroase date, informaţii despre familia scriitorului, despre modul în care a luat naştere „Şcoala de la Tîrgovişte”, despre relaţia lui Mircea Horia Simionescu cu prietenii săi literari, despre atmosfera din şcoală, despre profesori, dificultăţi de studiu şi de adaptare, oferindu-ni-se detalii despre un stil de viață în ritm monoton, cu întîmplări şi gesturi banale. Eugen Simion consideră că „*Trei oglinzi* constituie indirect un roman de familie și, tot indirect, un roman despre adolescenții de provincie în primii ani după război. L-am putea compara, prin substanța și chiar prin formula lui, cu romanele scrise în aceeași perioadă de Dinu Pillat, cu deosebirea că, pentru adolescenții tîrgovișteni, modelul intelectual nu este Gide, ci G. Călinescu”[15].

Tinerii tîrgovișteni îşi mărturisesc afinităţile pentru poezie, publică poeme în reviste-manuscris, într-o caligrafie expresivă, cu portrete desenate Radu Petrescu[16]. Sunt atraşi de avangardism, mai ales de poezia suprarealistă, iar Radu Petrescu îi trimite lui Saşa Pană revista *Colorado*, scrisă de Mircea Horia Simionescu, Saşa Pană îndemnîndu-i chiar să publice un manifest literar al grupării lor. Tinerii scriitori nu şi-au propus să urmeze un „model” estetic, în ciuda predilecţiilor lor, ei au preferat să valorifice contribuţiile personale, să se desprindă de orice stereotipuri sau canoane estetice, susţinuţi şi de o cultură temeinică, de un bagaj intelectual consistent şi de o expresivitate rafinată a scriiturii: „*Solidar şi limonada*, romanul început în primele zile de boală, mi s-a limpezit acum în minte. Porneşte de la *Noaptea de Crăciun* a lui Dickens; e o aproape parodie a romanelor «rapide», o încercare de acoperire cu *sens* a materialului suprarealist. Nu putem rămîne la absurdul gratuit, e nevoie de puțină sare și de unele învățăminte”[17]. *Caietele* au titluri inedite, *Cîntece noi*, *Spada*, *Oraşe denikel*, *Antologia Melody*[18], ele avînd o circulaţie intensă, fiind chiar împrumutate unor colegi de liceu din afara grupului literar. Tinerii scriitori intenţionau chiar să-şi tipărească revistele şi, în cazul în care ar fi avut succes, să redacteze chiar o variantă în limba franceză.

În jurnal sunt conturate portretele prietenilor care vor deveni scriitori, cel mai bine definit fiind cel al lui Radu Petrescu, considerat model, mentor, acesta fiind cel care le orientează lecturile şi le influenţează modul de a scrie. Mircea Horia Simionescu apreciază opiniile lui Radu, îi caută aprobarea, îl priveşte cu multă consideraţie, considerînd că „fără Radu viaţa nu ar mai avea nici un rost”[19]. Radu Petrescu e cel de la care poate primi răspunsuri, este impresionat de cultura sa, de abilitatea demonstraţiior şi de rigoarea

[12]*Ibidem*, p. 6.
[13] Mircea Horia Simionescu, *Trei oglinzi*, Editura Cartea Românească, București, p. 8.
[14]*Ibidem*, p. 174.
[15] Eugen Simion, *Jurnalul intim*, în „România literară”, nr. 27, 2 iulie 1987, p. 4.
[16] Mircea Horia Simionescu, *Trei oglinzi*, Editura Cartea Românească, București, 1987, p. 35.
[17]*Ibidem*, p. 77.
[18]*Ibidem*, p. 56.
[19]*Ibidem*, p. 158.

BDD-A30535 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:31 UTC)

argumentelor, mărturisindu-şi în mod deschis admiraţia: „Sunt convins că împreună cu Radu aş vedea totul foarte bine, n-am avea nevoie de nici o lumină ...”[20], „Cu un astfel de Virgiliu, pot merge pe ape precum Isus”[21]. Portretul lui Radu Petrescu se desprinde cu claritate din mai multe pagini ale cărţii. Iată un fragment revelator în această privinţă: „L-am văzut azi pe Radu. Figura limpede, însă sub ea clocote: un posedat, un revoltat care îşi scoate în răstimpuri sîngele pentru a se şti ce idei îl macină în adînc. Are nişte ochi cenuşii înspăimîntători, o privire definitivă, de om mare. E mare, fără îndoială”[22].

Un alt portret conturat cu fineţe caracterologică este cel al lui Costache Olăreanu, cu un simţ al umorului extrem de viu, inventator al unui curent poetic numit de el „nikelism”[23]. Preocupat şi el de literatură, muzică, pictură, contribuie şi el la scrierea revistelor, în acelaşi stil nonconformist, suprarealist. Referindu-se la Costache Olăreanu, Mircea Horia Simionescu se contaminează de umorul lui benign, de buna sa dispoziţie imperturbabilă: „Dintre noi toţi, Costache este cel mai consecvent suprarealist. Şi în viaţă, nu numai în literatura pe care o face. Pune pe hîrtie o scrisoare la 7 noiembrie anul trecut, o completează cu cîteva rînduri în februarie anul acesta, mai adaugă şase rînduri, la 15 martie şi mi-o expediază acum cîteva zile, cerîndu-mi să-i răspund cît se poate de urgent, să-i trimit revistele mele, ale lui Saxa, Radu, Lăzărescu ...”[24]. Pe lîngă portretele lui Radu şi Costache, sunt schiţate şi profilurile altor prieteni comuni: Saxa, Timotei, Iulică Ionescu, Jean Băilă, Gury Diculescu, Valerică Bolovăneanu, Sîrbu Goga, Tică Lăzărescu, Gigi Popescu şi alţii.

Jurnalul adolescentului Mircea Horia Simionescu oferă informaţii şi detalii despre membrii familiei scriitorului (mama, Mamama, mătuşile Nuţa şi Jeana, unchii din partea tatălui, verii şi verişoarele, tatăl şi bineînţeles, fratele, Tityre). Accentele sunt plasate asupra particularităţilor psihologice definitorii. Portretul mamei este al unei femei culte, talentate, cu har muzical, afectuoasă faţă de copii, ambiţioasă, o fire veselă şi optimistă. Referindu-se la jurnalul de familie, Eugen Simion observă afinităţile scrisului lui Mircea Horia Simionescu cu cel al lui Sartre din romanul autobiografic *Cuvintele*: „Mai interesant, ca literatură, este jurnalul vieţii de familie. Notaţia este, aici, mai sigură şi observaţiile despre mica lume provincială sunt mai profunde. (...) Notaţiile (...) sunt fine şi anunţă un posibil romancier în linia Hortensia Papadat-Bengescu. Ecouri din Gide şi din alţi prozatori moderni se văd în fragmentele despre prietenia delicată dintre fiu şi mamă. Seara, fiul îşi spionează mama şi face reflecţii despre înfăţişarea ei. Despre această curiozitate juvenilă vorbeşte şi Sartre în *Cuvintele*. M. H. Simionescu evită complicaţiile psihanalizei, notează doar în cîteva fraze sobre impresiile sale despre trupul frumos al mamei”[25].

Aventurile amoroase ale tînărului Mircea nu deţin accente de erotism, informaţiile sunt voalate, autorul înregistrînd „stenografic faptele, lovit de pudoarea pe care o au, în fapt, toţi autorii de jurnale români, cu excepţia, poate, a lui Eliade în *Şantier*”[26]. Pe lîngă aceste portrete ale prietenilor, ale familiei şi ale vecinilor, se conturează atmosfera Tîrgoviştei, odinioară capitală a Ţării Româneşti: „O cetate cu reviste foarte bine scrise, cu legături în toată lumea, cu universitate, cu săli de teatru şi concerte... O, vis! Fiecare oraş cu funcţia lui. Tîrgovişte – cetate furnizoare de idei înnoitoare în toate artele grafiei, cum Salzburgul e oraş al muzicii... Cerul senin să-l ocrotească!”[27]. Să nu uităm că la vremea cînd Mircea Horia Simionescu redacta acest jurnal, România trecuse prin cel de-al doilea război mondial şi abia

[20] Mircea Horia Simionescu, *Trei oglinzi*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1987, p.23.
[21] *Ibidem*, p. 183.
[22] *Ibidem*, p. 248.
[23] *Ibidem*, p. 80.
[24] *Ibidem*, p. 75.
[25] Eugen Simion, *Jurnalul intim*, în „România literară”, nr. 27, 2 iulie 1987, p. 4.
[26] *Ibidem*.
[27] Mircea Horia Simionescu, *Trei oglinzi*, Editura Cartea Românească, Bucureşti, 1987, pp. 47-48.

BDD-A30535 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:31 UTC)

începea să-şi revină economic. Tinerii scriitori, încrezători în posibilitatea oraşului lor de a se dezvolta, devenind un centru cultural semnificativ, cred că „*aici eceva în aer*”[28], o vibraţie spirituală ce determină o evoluţie a culturii şi literaturii. Mircea Horia Simionescu crede în forţa lui Radu Petrescu de a reuni „*verigile vii ale intelectualității*, talentele, bunele inițiative. Nu-i altul mai potrivit, mai ingenios”[29].

Jurnalul *Trei oglinzi* fixează evenimente publice, scene colective, descrise succint, accidental, considerîndu-se de o relevanţă deosebită acele momente ale formării spirituale a lui Mircea Horia Simionescu, sau cele în care protagonişti sunt membrii familiei şi prietenii apropiaţi. În acelaşi timp, unele detalii poate importante au fost ignorate, deşi ele ar fi putut fi relevante pentru atmosfera epocii, pentru felul de a fi şi maniera de creaţie a scriitorului, cum remarcă Eugen Simion: „Citind jurnalul lui M. H. Simionescu – indiscutabil interesant – regret că el a lăsat deoparte unele «lucruri trăite», pentru că tocmai acestea dau, de regulă, substanță și culoare notațiilor intime. În *Trei oglinzi*, romanul familiei și cronica adolescenței provinciale sunt mai reușite, literar vorbind, decît romanul formației intelectuale”[30].

Demnă de interes este concepţia despre literatură a lui Mircea Horia Simionescu din acea perioadă, jocul ingenios al naraţiunii, naratorului şi tramei epice. Se regăsesc în jurnal referiri la procesul creaţiei, la mecanismele scrierii, dar şi idei, bruioane, schiţe ce vor fi dezvoltate mai tîrziu în *Dicționarul onomastic*[31], *Nesfîrșitele primejdii*[32], *Breviarul*[33] sau *Bibliografia generală*[34]. Scriitorul este conştient de importanţa autenticităţii şi a sincerităţii, a scriiturii spontane, dar şi a unor necesare devieri şi glisări ale fluxului narativ, prin care făptura umană este transpusă în pagina autobiografică: „Fac ce-i de făcut: aștern pe hîrtie jalnica făptură, scîrboasa și infama, și o las să se usuce. Nu trece mult că, fie din pricină că nu m-am lepădat definitiv de ea, fie că viermele nu e decît un fragment, mă întorc îndatorat să-i cercetez mișcarea. Adaug ce-mi trece prin gînd, alături sau dedesupt, ca un vers. Nu știu ce urmează, știu numai că mă trezesc cu o poezie sau o proză scurtă (poate fragment) după ce am acoperit o pagină și am pus punct. Se întîmplă – foarte rar – să mă surprind rîzînd de ce bine iese, cum absurdul se rotunjește într-o idee logică (chiar dacă logica nu e riguroasă și absurdul își păstrează trăsăturile)”[35].

Marian Papahagi, pe urmele lui Gérard Genette, interpretează jurnalul lui Mircea Horia Simionescu din perspectiva dimensiunii sale „paratextuale”, considerînd că acest jurnal „atrage atenția asupra scrisului literar propriu-zis, dincolo de materia mai mult sau mai puțin întîmplătoare se ascunde forța «ilocuționară» a unui mesaj ulterior. Radu (Radu Petrescu) îl găsește înzestrat pe mai tînărul său prieten pentru acest gen («Radu crede că sunt un spirit sarcastic și, mai mult decît el, cu stofă de *cusut* jurnal (...)») și judecata sa se confirmă (o știm astăzi) prin multe din cărțile scriitorului, care recurg la acest fel de scriere ca la un model compozitiv”[36]. În altă ordine de idei, acelaşi critic, Marian Papahagi crede că cele trei oglinzi ce dau titlu jurnalului sunt o sugestie parabolică la cei trei prieteni ale căror portrete se desprind cu pregnanţă din paginile jurnalului: Mircea Horia Simionescu, Radu Petrescu și Costache Olăreanu.

Ruxandra Ivăncescu este de părere că „cele trei oglinzi, prezente, obiectiv și simbolic, în camera supraaglomerată de mobile și amintiri în care se sărbătorește ziua Anului Nou reapar, la un alt nivel semantic al lucrării, unde prezența oglinzii se dilată și se extinde la

[28] *Ibidem*, p. 47.
[29] *Ibidem.*
[30] Eugen Simion, *Jurnalul intim*, în „România literară”, nr. 27, 2 iulie 1987, p. 4.
[31] Mircea Horia Simionescu, *Trei oglinzi*, Editura Cartea Românească, București, 1987, p.96.
[32] *Ibidem*, p. 149.
[33] *Ibidem*, p. 166.
[34] *Ibidem*, p.173.
[35] Mircea Horia Simionescu, *Trei oglinzi*, Editura Cartea Românească, București, 1987, p. 134.
[36] Marian Papahagi, *Un jurnal*, în „Tribuna”, nr. 39, 24 septembrie 1987, p. 4.

BDD-A30535 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:31 UTC)

dimensiunile parabolei"[37]. Astfel, jurnalul este „oglinda" acelui an, 1946, oglindă ce transpune în text epic imaginea adolescentului Mircea Horia Simionescu, iar mecanismele scrierii jurnalului sunt transpuse într-o dinamică modalitate de autocunoaştere, de revelare a propriei dimensiuni spirituale. În acest jurnal, valoarea documentară şi cea estetică se îmbină, într-un aliaj de notaţie obiectivă şi de reflexivitate, textul autobiografic surprinzînd etapele de formare a trei scriitori români importanţi: Radu Petrescu, Mircea Horia Simionescu şi Costache Olăreanu.

În contrast oarecum cu jurnalul adolescentin *Trei oglinzi*, un alt jurnal, *Febra*[38], cuprinde notaţii din anii 1963-1971, înregistrînd evenimente şi scene din perioada maturităţii. Chiar dacă cele două jurnale au ca temă două intervale diferite din existenţa lui Mircea Horia Simionescu, autorul lor nu pare să se fi schimbat prea mult, pentru că există, şi în al doilea jurnal, tema căutării expresiei potrivite, dar şi tentaţia rescrierilor, a reficţionalizării, sau a ignorării unor detalii inavuabile, după cum regăsim nevoia unei textualizări autentice a datelor subiectivităţii, împreună cu comentarii şi notaţii despre propriul scris şi despre condiţia creatorului în general. *Febra* e un jurnal maturităţii, cuprinzînd notaţiile aproape zilnice ale scriitorului aflat alături de soţia sa, Dorina, într-un apartament din Bucureşti, transcriind imagini, gînduri emoţii, idei despre cărţile sale (*Dicţionar onomastic* şi *Bibliografia generală*), dar înregistrînd, în egală măsură, bucuria şi satisfacţiile paternităţii, ale unei vieţi de familie armonioase. O comparaţie sumară a jurnalelor *Trei oglinzi* şi *Febra*, ne determină să considerăm că cel de al doilea e mai atent elaborat, are mai multă consistenţă, iar senzaţia de autenticitate este mult mai pregnantă, cu un orizont cultural mai riguros articulat.

Desigur, jurnalele lui Mircea Horia Simionescu sunt complementare, existînd o continuitate firească între ele, datorită amprentei autorului, cu sensibilitatea şi subiectivitatea sa, *Febra* fiind superior primului jurnal, prin stil, atitudine, perspectivă, dar şi printr-o reprezentare mai atentă şi mai clară a scrisului şi a mecanismelor procesului de creaţie.

BIBLIOGRAPHY

Boldea, Iulian, *Aproximaţii,* Editura Contemporanul, Bucureşti, 2010
Buzera, Ion, *Şcoala de proză de la Tîrgovişte,* Editura Paralela 45, Piteşti, 2007
Călinescu, Matei, *Cinci feţe ale modernităţii. Modernism, avangardă, decadenţă, kitsch, postmodernism*, Editura Polirom, Iaşi, 2005
Dragolea, Mihai, *În exerciţiul ficţiunii. Eseuri despre şcoala de la Tîrgovişte,* Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1992
Glodeanu, Gheorghe, *Narcis şi oglinda fermecată*, Editura Tipo Moldova, Iaşi, 2012
Holban, Ioan, *O istorie a jurnalului românesc*, Editura Tipo Moldova, Iaşi, 2009
Lefter, Ion Bogdan, *Primii postmoderni: Şcoala de la Tîrgovişte,* Ed. Paralela 45, Piteşti, 2003
Lejeune, Philippe, *Pactul autobiografic*, Trad. de I. M. Nistor, Editura Univers, Bucureşti, 2000
Manolescu, Nicolae, *Literatura română postbelică,* vol. II, Editura Aula, Braşov, 2001
Mihăieş, Mircea, *Cărţile crude. Jurnalul intim şi sinuciderea*, Editura Amarcord, Timişoara, 1995
Simion, Eugen, *Ficţiunea jurnalului intim*, vol. I-III, Univers Enciclopedic, Bucureşti, 2001
Zamfir, Mihai, *Cealaltă faţă a prozei*, Editura: Eminescu, Bucureşti, 1988

[37] Ruxandra Ivăncescu-Albu, *Jurnal şi roman*, în „Astra", nr. 12, decembrie 1987, p. 10.
[38] Mircea Horia Simionescu, *Febra*, Editura Vitruviu, Bucureşti, 1998.

BDD-A30535 © 2019 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 18:34:31 UTC)